

Diplomatarium Hornumense

Tingsvidner, breve og andre dokumenter

fra

Hornum herredsting,

Nibe og Nørholm birketing

1216-1636

Tillæg udgave 9. oktober 2020

Ole Færch

Aalborg 2019

Diplomatarium Hornumense
Tingsvidner, breve og andre dokumenter
fra
Hornum herred,
Nibe og Nørholm birk
1216-1636

Tillæg 9. oktober 2020

© Ole Færch
Forlag: Ole Færch

Forord

Tillæget indeholder de breve, der er fundet efter udgivelsen af 2. reviderede udgave i 2019.

Aalborg den 9. oktober 2020 Ole Færch

16. august 1578

Dom af Viborg landsting 16. august 1578, fremlagt på Nørholm birketing 11. februar 1653 i en sag mellem Søren Bertelsen Kjørulf i Klitgård og Nørholm bymænd angående en grøft, der var kastet mellem Klitgårds og Nørholms grund. Sagen 1578 drejer sig om den samme grøft i en sag mellem mester, kannik og skolemester Jacob Holm i Viborg og Nørholm bymænd om den samme grøft. Jacob Holm havde udlagt gården Klitgård af Viborg Kapitel, der ejede hele Nørholm sogn.

I sagen 1653 nævnes en lovhævd på Klitgård og al Klitgårds Fang med al Boder og Bondsted, som Her Bendt Knudsøn, kannik i Viborg, 1593 havde fremlagt på Hornum herreds ting som kong Hans havde stadfæstet, men årstallet må være 1493.

Endvidere nævnes et sognevidne af Sønderholm kirkegård 1502 om lovhævd på Klitgårds grund og ejendom da Postill, Jep Erichsøn, Hr. Simled, havde kannikedømmet i værn, så Aatte og Sivers, og efter dem Niels Pedersen og Peder Jacobsen. Nørholm mænd repræsenteredes af birkefoged Jens Nielsen. Endelig nævnes en landstingsdom af 7. juni 1593. *Rigsarkivet Viborg, Nørholm birk, Retsakt 11.2.1653.*

Niels Povelsøn, Birkefoged til Nørholm Nirketing, Anders Sørensen i Nørholm og Povel Jørgensøn ibd. gjør vitterlig Aar efter Guds Byrd 1653 den 11. Februarii paa fornæfnte Ting var skicket Søren Bertelsøn i Klitaard, der æslet og fik et Fuldt Tingsvidne af disse Dannemænd, nemlig Anders Sørensen, Povel Jørgensøn Peder Jensøn, Joen Sørensen, Christen Pedersen, Thomas Willumsøn, Laurs Jensøn og Jens Pedersen ibm., de vidne at de saae og hørde samme Dag paa fornæfnte Ting, for dennom stande bemælte Søren Bertelsøn og lod læse en Landstingsdom af Viborg Landsting udgangen Aar 1578 den 16. Augusti, lydendes Ord for Ord som efter følger:

Palle Juul til Strandet, Landsdommer udi Nørre-Jutland og Gunde Skrifer, Landstingshører ibm. gjør vitterligt, at Aar efter Guds Byrd 1578 Løverdagen som er den 16. Dag Augusti paa Viborg Landsting var skicket ærlig, hæderlig og høylærde mand Mester Jacob Holm, Cannik og Skolemester udi Viborg paa den enne og hafde hid udi Rætte stefnet Jens Nielsøn i Nørholm, Birkefoged, saa og menige Nørholm Byemænd og Grander paa den anden side, for at have dennom med deres fuldmøndige Jens Nielsøn og Søren Svendsøn tilforpligt den Grøft ved Klitgaard at udderligge som de vare tiltagen stakket Tid, hvilke haver dennom tilfordristet paa Klitgaards Eijendom at udderlegger og de ikke ennden underlagt have og mente dennom ath med uræt at giøre og burde at bøde efter Loven, desligste haffde hidstevnet forskrevne Jens Nielsøn for hand ikke til Ting skulde have stedt hans Lovmaal over forne Mænd, men Tinget med og have spildt ting før end hand skulle have burdt. Sameledes hafde hid stævnet Christen Holgaard udi Børholm, Bertil Nielsøn og deres Medbrødre i forskrevne Nørholm boinds for et vidne de i samme Sag vidnet haver, dennom og deres

Medbrødre i Nørholm til Fordel, og mente at det Vidne villig og urigtig at skulle finde.

Saa mødte Jens Nielsøn, Christen Jensøn og Michel Lauridsøn i Nørholm paa deris egen og Menige Nørholm Bymænds vegne og fremlagde samme vidne af Nørholm Birketing den 25. Dag Juli sidst forleden udgiven førnævnte Christen Jensøn i Holgaard først for 8 Mænd vidnet at hand ved 44 Aar forleden tiende hand store Søren Jensøn, da slog han græs og Høe for hannom udi Villads Enge, og saa langt ind og saa langt paa agre Sønden Klitgaard, som kaldes Villads Agre, som de dage er Kast paa, og da lod hver Mand udi Nørholm slaa for ha(nnom) paa samme Ager, saa langt de kunde fange G (hul i papiret) ulæst og uklaget i alle Maader, som de haver gjort hver Aar (hul i papiret) indtil disse Aar. Bertel Nielsøn, Jep Terchidsøn haver vundet at denem minnds udi 44 aar, Anders Povlsøn at hannom mindes i 42 Aar, Peder Sørensen og Gregers Erichsøn, at have vundet, at dem mindts udi 30 Aar, da er aht dennom fuld vitterlig i Guds Sandhed, at de Mænd i Nørholm lod slaa Høe og græs i Villads Enge og saa langt ind paa de Agre sønden Klitgaard, som kaldes Villads agre, som eht Dige er kast sønden paa, som de kunnt fange Høe og græs paa hver sin Enge, som at ogsaa haver giordt herefter hvert Aar indtil disse Aar ulast og uklaget i alle maader, som de vidne vider bemelder og mennte forskrevne Mænd samme vidne ræt at være. Dertil svarit forskrevne Mæster Jacob at forskrevne Mænd allene haver vinith om Brugning deres egen Nytte dermed at ville bevise, samme fuurskaaren Jord som de haver ladt indlukke, skal ligge udi Klitgaards Endel og Mark som liggendes er sønden fra Klitgaard og øster til Nørholm Enge

og først i rætte lagde en Loughefd af Hornum Herreds Ting aar 1593, (må være 1493), som bemelder Her Bendt Knudsøn, Cannik udi Viborg, iblant aneth havor ladet indmare Klitgaard og al Klitgaards Fang med al Boder og Bondsted, som for grunden ligger, vaadt og tørt, intet undtagen fire vegne til Markemod, Øster paa til Andsted bæk og saa Nør ned i Fiorthen med et Aalegaardsted nordest og Øster paa Klitgaards Grund, sønder paa fra Andsted bæk og saa indtil Kiær og saa vester til Nørholms Eng tager ved. Derhos fremlagit Stormægtige Høybaarne Første hølovlig Salig maith. Ihukommelse konning Hans stadfæstelse over samme Loughefd. Item og i Rætte lagde et Sognevidne af Sønderholms Kirke under sin Datum 1502, Jep Stephansøn i Sønderholm og hands Medbrøder Sex Mænd vundet haver, at dennem minnds den Tid Postill boede i Klitgaard, saa Jep Erichsøn, saa Hr. Simled som hafde den Cannich Dom i værn, saa Aatte og Siver, næst efter hannem Niels Person og Peder Jacobsøn, haver vundet, at Klitgaards Mark var brugt med Ploug og Mogvogne øster til Hudsted bæk og saa langt sønder, som skuurskaaren Jord vedtager for et fri Endel til forskrevne Klitgaards fællig og fædrift i Nørholm og Nyrup Kiær ulast og uklaget indtil stakket tiide Lars Christensøn gav der kære paa, paa Priorens vegne af Øe Indfor og samme winder. 24 Mænd at have vundet, at forskrevne Jord og Mark haver været stedse i rørlig Hæfd til Klitgaard, som de

kunde heler længre mindes som den Hæfd, Kongelig Stadfæstelse og Winder ydermere indholder og uduiser.

Og derhos gav forskrevne Mæster Jacob tilkiend, at forskrevne Nørholm Byemænd hafde dennem til forudægtighed paa de Aarsteder, samme breve paalyder forskrevne Klitgaars Jord at indelukke indkaste og dennem at ville tilhæve og fordi hafde dennem til Landsting tilforn hidstevnet og kaldet da er samme Nørholms Byemænd tiltilfundet at have gjort uræt og imod Loven og burde derfor at bøde som det sig bør fordi at hafde taget dennem til Rætte og ikke delt dennem til Rætte og dennem fordi at være tildømt samme lukke at wderligge og forskrevne Mæster Jacob samme Eijendom til Klitgaard efter forskrevne Breves Liudelse, at skulle nyde og beholde indtil aht kunde dennem louligen over vindes,

og derpaa fremlagde en Dom her af Landstinget den 7. Dag Junii sist forleden udgangen, som den i sig selv wider formælder, huilket indholder forskrevne Jens Nielsøn og Søren Svensøn at være mødt og berætte, at samme Jord udi gammel Tiid skulle have været indkast og ikke viste, at der war slige Breve paa forskrefne Jord, som da blew og ehr de bleven tilspurgte, om de hafde nogen Hiemmel af deres Hosbond samme Jord at indkaste, da haver de sagt Neij, Men wille lade det underlegge og forskrevne Jens Nielsøn her denne Dag sin Faldsmaal haver tilbudet, at wille rætte for sig for hvis hands forseelse dend ikke kandt være og indsatte forskrevne Mæster Jacob i al rætte, om forskrevne Nørholms Byemænds Vinde ikke burde magtesløs at være, og om ham ikke bør forskrefne Eijendom til Klitgaard efter hands Breves Lydelse angerløs at nyde og beholde.

Med mange flere Ord og tale dennem derom imellem war. Da efter tiltale, giensvar og Sagens Leijlighed, saa og efterdi ath findes at være forskrevne Nørholms egne Bymænd og Indbygger ehr forskrevne Winder om slig Brugning og ikke om Eijndom wundet haver og deres egen Nytte gavn og fordel ehrvervet at wille søge, da Kunde wi efter saadan Leijlighed ikke finde samme winder saa nøjsom og wvillig at være, at det maae kommen forskrevne Mæster Jacob imod hans Winder og gamle Breve til nogen (hul i papiret). Dernæst bepligtes og lovet forskrevne Jens Nielsøn (hul i papiret) Jensøn og Michel Lauridsøn paa deres egen og .. (skjold i papiret) Nørholms Granders wegne, at wille strax nederlegge forskrevne Grøft og kast og intet efter denne Dag bevare den med fornæfnte Eijendom, forskrevne Mæster Jacobs Breves paalydelse, ij heller fra Klitgaard uforrætte hannem derpaa i nogen Maade. Og efter slig forskrevne Mænds forpligt og Ord lod forskrevne Mæster Jacob dennem være fri for hvis tiltale, hand til dennem for samme grøft og Kast kunde have saafremt saadan deres forløft og forpligt blev holdet. In cuis rei testimonium.

bestod Erich Nielsøn og Christen Christensøn i Nørholm ved deres Eed at de i Dag 8 dage stevnet mennege Nørholms Byemænd til deres Boepell hid til Tinget til dette winde. Og saa gik og for winder wi med woris Zigneter.